

внутренней и внешней семейной деятельности во время воспитания ребенка-подростка.

Ключевые слова: семья, личность, подросток, воспитание.

INFLUENCE OF FACTORS OF DOMESTIC ENVIRONMENT ON FORMING ON PERSONALITY OF TEENAGER: PSYCHOLOGICAL ASPECTS

Nikitska Y.M.

Abstract. *In the article the scientific going are generalized near classification of factors that influence on forming of growing up personality of teenager in family; the analysis of role of social microenvironment of family is carried out, the value of internal and external domestic activity is reasonable during education of child-teenager. Under the specifics of family upbringing is understood a complex of distinctive, inherent only features. In particular, this is a peculiarity of the family as a social institution of education and its educational opportunities; means and process of realizing the goals and objectives of education; features of the family as an object of pedagogical influences from the side of school and the public. So, the family is precisely the psychological tool by which society affects the personality of the child of adolescence, conveying to the new generations the achievements accumulated by mankind.*

Keywords: family, personality, teenager, education.

УДК 37.378(410).

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ (ДРУГА ПОЛОВИНА 40-Х РОКІВ –70-ТІ РОКИ ХХ СТ.)

I.I. ОРОС, доктор філософії, ректор

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II м. Берегово

E-mail: ildiko@kmf.uz.ua

Анотація. Використовуючи праці попередніх дослідників, нами узагальнено еволюцію розвитку освітньої системи дорослого населення Великої Британії. Розвиток наукової думки свідчить, що кожна історична епоха, кожне століття давало нам нові знання, нове бачення проблем навчання і виховання. Праці дослідників (С. Коваленко, О. Топоркова, К. Тітмус, П. Джарвіс, Т. Келлі та ін.) свідчать, що розвиток освіти дорослих пройшов кілька етапів. Ми поставили за мету – використовуючи праці попередніх дослідників, узагальнити еволюцію розвитку освітньої системи дорослого населення Великої Британії. Детально проаналізувати розвиток освіти дорослих з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. Нами схарактеризовано розвиток освіти дорослих з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. у ретроспективному плані, описано етапи в соціальному, економічному, політичному і культурному контекстах, адже освіта у Великій Британії не ізольована від суспільства і перебуває під впливом усіх трансформацій, які характеризують його розвиток. Детально проаналізовано: етап «Зміна пріоритетів у системі додаткової освіти дорослих (друга половина 40-х років – 60-ті роки ХХ ст.) та етап «Посилення освіти дорослих у період інформаційної революції» (70-ті роки ХХ ст.).

Ключові слова: освітня система, доросле населення, Велика Британія, освіта дорослих, етапи розвитку.

Актуальність (Introduction). Розвиток наукової думки свідчить, що кожна історична епоха, кожне століття давало нам нові знання, нове бачення проблем навчання і виховання [1, с. 7].

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Праці дослідників (С. Коваленко, О. Топоркова, К. Тітмус, П. Джарвіс, Т. Келлі та ін.) свідчать, що розвиток освіти дорослих пройшов кілька етапів.

Мета (Purpose). Ми поставили за мету – використовуючи праці попередніх дослідників, узагальнити еволюцію розвитку освітньої системи дорослого населення Великої

Британії. Детально проаналізувати розвиток освіти дорослих з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст.

Методи (Methods). Теоретичні (аналіз філософської, педагогічної, психологічної літератури).

Результати (Results). Схарактеризуємо більш детально період з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. в ретроспективному плані, описуючи етапи в соціальному, економічному, політичному і культурному контекстах, адже освіта у Великій Британії не ізольована від суспільства і перебуває під впливом усіх трансформацій, які характеризують його розвиток, як зазначає О. Локшина [2, с. 7].

Етап «Зміна пріоритетів у системі додаткової освіти дорослих (друга половина 40-х років – 60-ті роки ХХ ст.). У період другої половини 40-х – 60-х років ХХ століття відбувається інтенсивний розвиток освіти дорослих, значно зростає кількість програм для їх навчання [3, с. 21]. Причиною цього був розвиток у країні промисловості. Зокрема, в середині 50-х років ХХ століття у Великій Британії розгортається НТР, що ґрунтуються на автоматизованій праці, сутність якої полягає в тому, що відбувається передання функцій людини машині, процес інтенсивного зближення науки, техніки і виробництва, революційні зміни в основній продуктивній силі, які полягають у тому, що на передній план виходять розумові здібності робочої сили, її творчі обдарування, всі сутнісні сили людини [4, с. 25]. Виникає гостра потреба у кваліфікованих робітниках, адже в межах технологічного способу виробництва відбулася революція, яка охопила систему продуктивних сил, техніко-економічних і організаційно-економічних відносин [4, с. 351].

Розглянемо, як у цей період відбувається забезпечення кваліфікованими робітниками виробничих процесів.

Характеризуючи VII етап розвитку додаткової освіти дорослих у повоєнний період, ми зазначаємо, що після 1945 року надзвичайно швидко розвивалася гуманітарна додаткова освіта [3; 5], Чому сприяло створення Національного інституту продовженої освіти дорослих (National Institute of Adult and Continuing Education (1949 р.), Університетської Ради по освіті дорослих (Universities Council for Adult Education (1947 р.), Асоціації освітніх центрів (Educational Centres Association (1947 р.), які зіграли важливу роль у стратегії і практиці додаткової освіти дорослих; у підтримці освітніх центрів [6, с. 37].

Розвитку освіти дорослих у цей період сприяли заходи, які впливали на подальший розвиток додаткової освіти дорослих:

– Забезпечення денної і заочної освіти здійснюється коледжами подальшої освіти (Colleges of further education), які дають можливість одержати на курсах диплом про загальну освіту та професійну кваліфікацію в різних галузях економічної діяльності [3, с. 24; 6, с. 36];

– Створюються громадські коледжі (community colleges), які розміщуються в приміщенні школи, де відводяться кімнати для занять з дорослими. К. Тітмус (C. Titmus) називає їх центрами неперервної освіти, бо вони являють собою центри початкової, середньої і додаткової освіти дорослих [3, с. 31]. Такі коледжі були відкриті в багатьох містах Великої Британії;

– У системі додаткової освіти дорослих у 60-ті роки ХХ століття відбувається зміна пріоритетів. Зокрема, як зазначає М. Тайт (M. Tight), у зв'язку із економічними змінами, що відбуваються в цей час, уряд Великої Британії прийняв закони, згідно з якими контроль за сектором професійної освіти дорослих встановлено з боку міністра праці: за фінансуванням цього сектору і його програмами. Відбувся розподіл гуманітарної і професійної освіти дорослих [6, с. 41; 7, с. 30]. Адже за визначенням К. Тітмуса (К. Тітмуса), гуманітарна освіта озброює дорослих загальнокультурними знаннями, вона не включає в себе безпосереднє навчання професії; професійна освіта – освіта, необхідна для роботи, що одержується або без відриву від основної роботи, або з відривом [8, с. 547];

– У 60-ті роки ХХ ст. посилюється професійна освіта дорослих, чому сприяли урядові постанови. Зокрема, акт «Про промислове навчання» свідчить, що були організовані промислові ради для кожного сектору економіки, які здійснювали освітню політику у своїх секторах; значно збільшилося фінансування додаткової професійної освіти дорослих, а гуманітарна освіта перейшла на самофінансування. Навчальні заклади подальшої освіти

запроваджували курси на отримання сертифікату з базової освіти та професійної кваліфікації з економічної діяльності. Слід зазначити, що коледжі забезпечували як денну, так і заочну форму навчання з більш професійним ухилом [9, с. 18]. Такий самий документ було видано і в Шотландії [10, с. 32];

– Реорганізація освіти дорослих у цей період була ключовим питанням на 3 міжнародних конференціях, проведених ЮНЕСКО в Ельзинорі (1949 р.), Монреалі (1960 р.), Токіо (1972 р.) [11, с. 96];

– Ефективність роботи місцевої влади в сфері освіти дорослих залежала від її фінансування. Як зазначає Л. Лоув (L. Lowe) в роботі «Освіта дорослих у Англії та Уельсі - Критичний огляд» («Adult education in England and Wales a critical Survey»), інвестиції центрального уряду в систему освіти окремого округу мали дорівнювати не менше 60% загальної суми. На освіту дорослих місцева влада могла вносити суму від мінімальної до максимальної. Вчений у роботі наводить такі данні: у 1956-1957 рр. Рада графства Гламорган на освіту дорослих витратила але 83400 ф. ст. , а рада графства Честерфілд – 1250000 ф. ст. [12, с. 46-47].

Поступово держава, як зазначає Л. Лоув (L. Lowe), збільшує об'єкти фінансування системи освіти. Якщо у 1944/45 рр. кошти на освіту становили 1,3% національного валютного продукту, то в 1967/68 рр. ця цифра зросла до 5,3% [12, с. 49], Тобто національний валовий продукт на освіту зріс у цей період у 4,1 рази. Університетським відділенням з освіти дорослих та навчальним закладам АРО міністерство освіти у цьому контексті надає спеціальні субсидії:

– У контексті соціально-економічних та науково-технічних перетворень відбувається зростання дорослого контингенту студентів у навчальних закладах з метою задоволення освітніх проблем. У підтвердження зазначеного наводимо цифрові дані, представлені в роботі Д. Легг (D. Legge) «Освіта дорослих у Британії» («The education of Adults in Britain») : кількість студентів вечірніх інститутів для дорослих у період з 1945 до 1965 рр. збільшилась у 3 рази, а навчальних закладів АРО у 2 рази за той самий період [13, с. 126].

– До організації освіти дорослиху 50-ті роки ХХ ст. підключилися радіотрансляційні компанії (під час Другої світової війни не діяли), а також отака інноваційна форма навчання як телевізійні станції, які організовували освітні програми з предметів: історія, економіка, природничі науки, мови тощо [13, с. 94]. На розвиток освіти дорослих впливала кампанія подолання безграмотності дорослих (the adult literacy campaign);

– Різних форм набування освіти багато, але багато дорослих, особливо представників робітничих прошарків, за певних обставини, як зазначає Т. Григор'єва [10, с. 32], не отримали вищу освіту. Вирішенню цієї проблеми сприяло заснування у 1964 р. Відкритого університету (The Open University) [3, с. 42], форма навчання якого була переважно дистанційна.

Отже, в період другої половини 40-х – 60-х років ХХ ст. у зв'язку з економічними змінами у системі додаткової освіти дорослих відбувається зміна пріоритетів. Виникає гостра потреба у кваліфікованих робітниках. Цей період зростання (значного) розвитку освіти дорослих у зв'язку з загальними розширенням сфери вищої освіти: коледжі подальшої освіти забезпечують денну і заочну форми освіти дорослих, громадські коледжі – центри неперервної освіти (початкової, середньої і додаткової освіти дорослих); короткочасні різноманітні курси; заснування Відкритого університету; держава збільшує обсяги фінансування системи освіти дорослих; збільшується кількість навчальних закладів і кількість дорослих студентів у них.

Етап «Посилення освіти дорослих у період інформаційної революції» (70-ті роки ХХ ст.). У середині 70-х років почався новий етап розвитку НТР, пов'язаний з електронною автоматизацією матеріального виробництва і обігу, науково-технічною творчістю, а отже, інформаційною революцією.

З метою посилення освіти дорослих у період інформаційної революції, у 1973 році уряд Великої Британії видав закон «Про зайнятість і навчання на робочих місцях», згідно з яким була створена комісія по трудових ресурсах (Manpower Services Commission), яка координувала зайнятість і навчання, контролювала Промислові Ради, створені у 60-ті рр.

Закон сприяв розділенню гуманітарної і професійної освіти дорослих. Скорочувалось фінансування гуманітарної освіти дорослих, досягалась більша ступінь централізації управління професійним навчанням [6, с. 49; 3, с. 26].

Провайдери (Національний інститут освіти дорослих, Університетська рада з освіти дорослих) контролювали через Міністерство праці професійну освіту дорослих. У деяких графствах місцева влада взагалі прийняла фінансування додаткової непрофесійної освіти дорослих [3, с. 27]. Взагалі у 70-ті роки ХХ ст., як зазначають Т. Келлі і К. Тітмус (Т. Kelly та С. Titmus), економічний тиск поставив під питання подальше існування університетської гуманітарної додаткової освіти дорослих [3;5] і зорієнтував робітників на підвищення рівня професійної освіти. Тому в середині 1970-х років у Великій Британії широке відображення знайшла концепція «Освіта, що відновлюється». За визначенням П. Джарвіса (P. Jarvis), це процес, у результаті якого робітник отримує освіту, чергуючи її з роботою відповідно до потреб [14, с. 32].

У зв'язку з тим, що в 70-х роках ХХ ст. почався новий етап розвитку НТР (інформаційна революція), освіта дорослих розглядається у Великій Британії як інтегральна складова частина освіти, яка повинна стати позитивним процесом вивчення та розвитку, до якого має прагнути суспільство і якого можна досягти шляхом впровадження продовжуваної освіти (continuing education), відновлюваної освіти (recurrent education), громадської освіти (community education).

Спостерігаючи швидкі зміни суспільних відносин під впливом НТП, К. Річмонд (K. Richmond) зазначив, що навчання в період дорослого життя стало необхідністю, адже робочі місця потребують неперервної адаптації, через зміни у сфері знань та вмінь, які необхідні для виконання певних професійних завдань [15, с. 69] і, що є цінним, на нашу думку, він відмітив, що ця тенденція є наростаючою [15, с. 69].

Слід зазначити, що у 70-х роках ХХ ст. з'явилася значна кількість понять, альтернативних концепту «освіта дорослих», або відображають його окремі аспекти: «базова освіта» (basic education), «фундаментальна освіта» (fundamental education), «функціональна грамотність» (functional literacy), «позашкільна освіта» (out-of-school education), «масова освіта» (mass education), «друга можливість отримати освіту» (second-chance education), «продовжена освіта» (continuing education), «рекурентна, або освіта, що відновлюється» (recurrent education), «заочна освіта» (extension education), «освіта протягом життя» (lifelong education) [16, с. 55].

Уже ці дані свідчать про посилення освіти дорослого населення, про підготовку його до роботи із складною технікою.

На цьому етапі розвитку освітньої системи дорослих розширюється мережа навчальних закладів та освітніх установ для дорослих, покращується система державного фінансування:

– Значну роль в справі освіти дорослого населення виконують громадські та добровільні структури. Зокрема, Агенція з питань базових знань (АБЗ) – організація, потреба у створенні якої виникла, як зазначає Коваленко, на початку 1970-х років у контексті загальнонаціональних компаній з поширення грамотності, метою діяльності якої є сприяння підвищенню грамотності та базових умінь [16, с. 80]. Базові вміння це здатність читати, писати, говорити англійською мовою [17, с. 4]. Метою Національного інституту продовженої освіти дорослих (заснований у 1921 р.), що являє собою незалежну добровільну організацію, є підвищення активності дорослого контингенту у справі їх залучення до навчальної діяльності. Інститут надає послуги інформування, проводить науково-дослідну роботу, наукові конференції, семінари, розраховані на доросле населення, публікує журнали, монографії з проблем освіти дорослих [16, с. 78].

– Відбувається збільшення фінансування науково-дослідної роботи, що вирішує проблеми системи освіти дорослих. Британські андрагоги в період, що аналізується, вивчають історію питання освіти дорослих з метою визначення ефективних шляхів навчання дорослого населення, створюють концепції, видають монографії, в яких констатують результати досліджень та надають рекомендації викладачам для роботи з дорослими студентами.

Подаємо список наукових праць учених, спрямованих на допомогу викладачам, для роботи з такими студентами, який представлено в табл. 1.

Таблиця 1.

Наукові праці вчених-андрагогів великої Британії

№ п/п	Прізвище вченого		Коротка анотація змісту наукової праці
	Українська мова	Англійська мова	
1	П. Джарвіс	P. Jarvis	«Навчання в кінці життя». У книзі вчений доводить, що освітня діяльність і стан здоров'я людини знаходиться у взаємозалежності – таких доводів у монографії багато. Автор звертає увагу на зв'язок дорослих, що навчаються в університеті третього віку із освітою упродовж життя.
2	П. Сенге	P. Senge	«П'ята дисципліна. Мистецтво й практика організації, що навчається». Центральна ідея полягає в тому, що організація навчається через її співробітників. Автор доводить важливість 5 основних технологій, які мають засвоїти члени організації: зміна світогляду, удосконалення майстерності, побудова спільної стратегії, участь у навчальних командах, зміна ментальних моделей.
3	Т. Келлі	T. Kelly	«Історія освіти дорослих у Великій Британії». У книзі автор стверджує, що навчання дорослих Англії почало набувати рис частково організованого процесу в результаті християнізації англосаксів у кінці VI ст. н. е.; що в другій половині IX ст. значний внесок у розвиток освіти дорослих Англії здійснив король Альфред Великий, що розвиток освіти дорослих в XV ст. поживався за рахунок роботи скрипторіїв, виникнення публічних бібліотек, запровадження книгодрукування, яке сприяло тиражуванню та розповсюдженню книг.
4	Б. Саймон	B. Simon	Дослідження з історії освіти («Studies in the History of Education») (1780). У роботі повідомляється про розвиток освіти дорослих у Великій Британії упродовж майже століття.
5	Дж. Гаррісон	J. Harrison	Навчання та життя 1790-1960. Вивчення історії англійського руху освіти дорослих. («Learning and Living 1790-1960. A study in the history of the English adult education movement»). У роботі автор повідомляє про виникнення недільних шкіл, їх популярність, поширення її ролі у підвищенні рівня освіти дорослого населення.
6	Г. Бернارد	H. Bernard	Історія англійської освіти («History of English Education»). Автор висвітлює проблему заснування «Недільного товариства» у кінці XVIII ст. для координації діяльності недільних шкіл. Відмічає основні завдання товариства: розробка програм для вдосконалення знань дорослих учнів характеризує навчальний процес.
7	Р. Пірс	R. Peers	Освіта для дорослих. Порівняльне дослідження. («Adult education. A comparative study»). У роботі автор підтримує ідею поширення університетської освіти у формі додаткового навчання. Відмічає, що в

			університетах Великої Британії читались лекції, організовані комітетами університетів у регіонах, де були відсутні заклади вищої освіти. Вважає 1873 рік початком руху заочного навчання.
8	Л. Лоув	L. Lowe	Освіта дорослих у Англії та Уельсі. Критичний огляд («Adult Education in England and Wales. A critical Survey»). У роботі піднімається питання про фінансування системи освіти дорослих. Наводяться конкретні приклади про інвестиції центрального уряду в систему освіти окремих округів і їх розподіл місцевою владою між університетськими відділеннями з освіти дорослих та навчальними закладами АРО.

Отже, на данному етапі розвитку системи освіти дорослих посилення освіти дорослого населення (період інформаційної революції) відбувається на державному рівні: видано закон «Про зайнятість і навчання на робочих місцях», створена Комісія з трудових ресурсів; розширюється мережа навчальних закладів і установ, покращується фінансування системи професійної освіти дорослих. У 70-ті роки ХХ ст. посилено розвиваються та впроваджуються в навчання дорослих різні види освіти: продовжувана, відновлювана, громадська та інші; посилюється наукова робота: андрагоги Великої Британії розробляють концептуальні положення, методичні рекомендації на допомогу викладачам дорослих студентів, видають солідні наукові праці; освітня політика дорослого населення визначається потребами економіки країни.

Висновки і перспективи (Discussion). Нами детально схарактеризовано періоди з другої половини 40-х років – по 70-ті роки ХХ ст. у ретроспективному плані, описано етапи в соціальному, економічному, політичному і культурному контекстах. Детально проаналізовано: етап «Зміна пріоритетів у системі додаткової освіти дорослих (друга половина 40-х років – 60-ті роки ХХ ст.) та етап «Посилення освіти дорослих у період інформаційної революції» (70-ті роки ХХ ст.).

Список використаних джерел

1. Ничкало Н. Порівняльна професійна педагогіка як галузь педагогічного знання // Порівняльна професійна педагогіка. 2011. № 1, с. 6-8.
2. Локшина Олена Ігорівна Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ –початок ХХІ ст.) [Текст]: монографія. Ін-т педагогіки АПН України. К.: Богданова А. М., 2009. 403 с
3. Titmus C. Strategies for Adult Education: Practices in Western Europe. –Chicago: Open University Press, 1981. V1. 239 p.
4. Мочерний, С.В., Устенко О. А. Основи економічної теорії [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : Академія, 2006. 502 с.
5. Kelly, T. A History of Adult Education in Great Britain. – Liverpool: University Press, 1962. 425 p.
6. Топоркова Ольга Викторовна. Развитие дополнительного образования взрослых в Великобритании : диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.01 / Топоркова Ольга Викторовна; [Место защиты: Волгогр. гос. пед. ун-т]. – Волгоград, 2007. – 237 с.
7. Tight M. Key Concepts in Adult Education and Training .– London; New York: Routledge, 1998. 180 p.
8. Titmus C. (Ed.), Lifelong Education for Adults – An International Handbook Oxford: Pergamon press., 1989. Pp. 5-9.
9. Per Himmelstrup. The Danish folk high school / Himmelstrup Per // Annual conference of the Universities' Council for adult Education. - Canterbury: University of Kent, 1978. P 7-8.

10. Григор'єва Т. Ю. Підготовка вчителів-філологів до навчання дорослих у системі неперервної освіти Великої Британії : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Т. Ю. Григор'єва ; Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир, 2010. 179 с.
11. Guthrie, James W. Encyclopedia of education. Vol. 4 / James W. Guthrie // Thomson, Gale. — New York, 2003. 1524 p.
12. Lowe J. Adult Education in England and Wales. A critical Survey. — London: Joseph, 1970. — 356 p.
13. Legge, D. (1982) The Education of Adults in Britain, Open University Press, 1982. 244 p.
14. Jarvis P. Adult Education and the State. Towards a policy of Adult Education. — London: Routledge, 1993. 165 p.
15. Richmond K. The Concept of Continuous Education // Lifelong Education: A Stocktaking. — Hamburg: UNESCO Institute for Education, 1979. P. 63–77.
16. Коваленко С. Андрагогічні принципи у поглядах британських теоретиків освіти (ретроспективний аналіз) // Вісник Черкаського університету. Вип. № 2, 2017. С. 53-59
17. A Fresh Start: Improving literacy and numeracy (The report of the working group chaired by Sir Claus Moser). — Sheffield: Department for Education and Employment, 1999. 170 p.

References

1. Nychkalo N. (2011) Porivnyalna profesiyna pedahohika yak haluz pedahohichnoho znannya / N.H. Nychkalo [Comparative professional pedagogy as a branch of pedagogical knowledge. *Porivnyalna profesiyna pedahohika*. № 1, 6-8.
2. Lokshyna Olena Ihorivna. (2009) Zmist shkilnoyi osvity v krayinakh Yevropeyskoho Soyuzu: teoriya i praktyka (druha polovyna KHKH –pochatok KHKH st.) [Content of school education in the countries of the European Union: theory and practice (the second half of the twentieth century - the beginning of the twenty-first century): monohrafiya / O. I. Lokshyna ; In: pedahohiky APN Ukrayiny. K.: Bohdanova A. M., 403.
3. Titmus C. (1981) Strategies for Adult Education: Practices in Western Europe. Chicago: Open University Press, V1. 239.
4. Mochernyy, S. V. (2006) Osnovy ekonomichnoyi teorii : navch. posib. dlya stud. vyshch. navch. zakl. [Fundamentals of Economic Theory]/ S. V. Mochernyy, O. A. Ustenko. K. : Akademiya, 502.
5. Kelly, T. A (1962) History of Adult Education in Great Britain. Liverpool: University Press,. 425.
6. Toporkova Olha Vyktorovna. (2007) Razvytye dopolnytelnoho obrazovanyya vzroslykh v Velykobrytaniyu [Development of Adult Education in the United Kingdom]: dySSERTatsyya ... kandydata pedahohycheskykh nauk : 13.00.01 / Toporkova Olha Vyktorovna; [Mesto zashchyty: Volhohr. hos. ped. un-t]. Volhohrad, 237.
7. Tight M. (1998) Key Concepts in Adult Education and Training .London; New York: Routledge, 180.
8. Titmus C. (Ed.), (1989) Lifelong Education for Adults – An International Handbook Oxford: Pergamon press., 5-9.
9. Per Himmelstrup. (1978) The Danish folk high school / Himmelstrup Per. *Annual conference of the Universities' Council for adult Education*. Canterbury: University of Kent, 7-8.
10. Hryhoryeva T. YU. (2010) Pidhotovka vchyteliv-filolohiv do navchannya doroslykh u systemi neperervnoyi osvity Velykoyi Brytaniyi [Preparation of Teacher-Philologists for Adult Learning in the United Kingdom Continuing Education System] : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04 / T. YU. Hryhoryeva ; Zhytomyr. derzh. un-t im. I. Franka. Zhytomyr, 179.
11. Guthrie, James W. (2003) Encyclopedia of education. Vol. 4 / James W. Guthrie / Thomson, Gale. New York, 1524.
12. Lowe J. (1970) Adult Education in England and Wales. A critical Survey. London: Joseph, 356.
13. Legge, D. (1982) The Education of Adults in Britain, Open University Press, 244.

14. Jarvis P. (1993) *Adult Education and the State. Towards a policy of Adult Education.* London: Routledge, 165.
15. Richmond K. (1979) *The Concept of Continuous Education. Lifelong Education: A Stocktaking.* Hamburg: UNESCO Institute for Education, 63–77.
16. Kovalenko S. (2017) *Andrahohichni pryntsyipy u pohlyadakh brytans'kykh teoretykiv osvity (retrospektyvnyy analiz) [Andragogical principles in the views of British theorists of education (retrospective analysis)]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Vyp. № 2, 53-59.*
17. *A Fresh Start: Improving literacy and numeracy (The report of the working group chaired by Sir Claus Moser).* Sheffield: Department for Education and Employment, 1999. 170.

ОБРАЗОВАНИЕ ВЗРОСЛЫХ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА 40-Х ГОДОВ -70-Е ГОДЫ)

Орос И. И.

Аннотация. *Используя труда предыдущих исследователей, нами обобщенно эволюцию развития образовательной системы взрослого населения Великобритании. Развитие научной мысли свидетельствует, что каждая историческая эпоха, каждый век давало нам новые знания, новое видение проблем обучения и воспитания. Работы исследователей (С. Коваленко, А. Топоркова, К. Титмус, П. Джарвис, Т. Келли и др.) Свидетельствуют, что развитие образования взрослых прошел несколько этапов. Мы поставили цель - используя труда предыдущих исследователей, обобщить эволюцию развития образовательной системы взрослого населения Великобритании. Детально проанализировать развитие образования взрослых со второй половины 40-х лет - по 70-е годы XX в. Нами охарактеризован развитие образования взрослых со второй половины 40-х лет - по 70-е годы XX в. в ретроспективном плане, описаны этапы в социальном, экономическом, политическом и культурном контекстах, ведь образование в Великобритании не изолирована от общества и находится под влиянием всех трансформаций, которые характеризуют его развитие. Детально проанализированы: этап «Изменение приоритетов в системе дополнительного образования взрослых (вторая половина 40-х годов - 60-е годы XX в.) И этап» Усиление образования взрослых в период информационной революции »(70-е годы XX в.).*

Ключевые слова: *образовательная система, взрослое население, Великобритания, образование взрослых, этапы развития.*

THE ADULT EDUCATION (THE SECOND HALF OF 40 YEARS - 70TH YEARS OF XX CENTURY)

Oros I. I.

Abstract. *Using the work of previous researchers, we have generalized the evolution of the educational system of the adult population in Great Britain. The development of scientific thought suggests that every historical epoch, every century gave us new knowledge, a new vision of the problems of education and education. The writings of the researchers (C. Kovalenko, A. Toporkova, C. Titmus, P. Jarvis, T. Kelly, etc.) indicate that the development of adult education has been several stages. We set the goal - using the work of previous researchers, to generalize the evolution of the educational system of the adult population of Great Britain. Detailed analysis of the development of adult education from the second half of the 40-ies - to 70-ies of the twentieth century. We have characterized the development of adult education from the second half of the 40-ies - to 70-ies of the twentieth century. in a retrospective perspective, describes the stages in the social, economic, political and cultural contexts, since education in the UK is not isolated from society and is influenced by all the transformations that characterize its development. Detailed analysis: stage "Changing priorities in the system of supplementary education of adults (second half of the 40-ies - 60's of the twentieth century.) And the stage" Strengthening adult education during the information revolution "(70-ies of the XX century.).*

Key words: *educational system, adult population, Great Britain, adult education, stages of development.*